

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 6/09-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 22. januára 2009 predbežne prerokoval sťažnosť Mgr. Z. M., B., zastúpenej advokátom Mgr. T. K., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na verejné prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov v prítomnosti účastníka konania a práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 565/06 z 29. júla 2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Mgr. Z. M. odmieta pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 20. októbra 2008 doručená sťažnosť Mgr. Z. M., B. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom Mgr. T. K., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na verejné prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov v prítomnosti účastníka konania a práva

vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 565/06 z 29. júla 2008.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti uviedla:

«Sťažovateľ je žalobcom v spore o uloženie povinnosti zverejniť opravu nepravdivých a pravdu skresľujúcich údajov. Žalovaným je v danom konaní v súlade s príslušnou právnou úpravou – zákonom č. 81/1966 Zb. šéfredaktor relácie R., (ďalej len „žalovaný“) kde boli zverejnené nepravdivé a pravdu skresľujúce údaje. Svojim rozsudkom zo dňa 27. 09. 2006 vyhovel Okresný súd Bratislava IV v celom rozsahu žalobe sťažovateľa a zaviazal žalovaného uverejniť požadovanú opravu.

V zákonnej lehote podal žalovaný proti uvedenému rozsudku odvolanie.

Dňa 18. 08. 2008 bolo právnomu zástupcovi sťažovateľa doručené uznesenie Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „KS BA“), č. k. 5 Co 565/06 zo dňa 29. 07. 2008, ktorým bol napadnutý rozsudok zrušený a vec zastavená. Žiadnemu z účastníkov odvolací súd nepriznal náhradu trov konania.

KS BA v predmetnom uznesení konštatuje, že podľa jeho názoru je daná neodstrániteľná prekážka podmienok konania podľa § 104 ods. 1 prvá veta Osp a teda nie je možné vec meritórne rozhodnúť. Prekážku konania videl KS BA v skutočnosti, že podľa jeho zisťovania ku dňu rozhodnutia odvolacieho súdu jednak viac neexistoval program „R.“, v ktorom boli uverejnené nepravdivé a pravdu skresľujúce údaje o sťažovateľovi ako aj neexistovala pozícia „šéfredaktor občianskej publicistiky“, ktorá bola zo strany S. bez náhrady zrušená. Z toho KS BA dôvodil, že nie je subjekt, ktorému by mohol súd uložiť povinnosť podľa petitu žaloby ako aj výroku rozhodnutia súdu prvého stupňa.

Sťažovateľ má vedomosť o skutočnosti, že relácia R. je na S. vysielaná nepretržite minimálne od momentu, kedy sa stal jej šéfredaktorom E. K., t. j. od 15. 09. 2003 až do dnešného dňa. Tak ako väčšina publicistických relácií, ani relácia „R.“ nie je vysielaná v čase letných prázdnin, v mesiacoch júl a august. Čiže premiérové časti relácie R. boli a sú vysielané v televíznych sezónach (mesiace september až jún) rokov 2003 – 2008. Pre posúdenie existencie relácie nie je podstatné, či bola zrušená pracovná pozícia jej šéfredaktora. ...

II. 2

K existencii právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu

Uznesením bolo zastavené konanie o žalobe sťažovateľa.

... KS BA arbitrárnym spôsobom, bez zisťovania pre rozhodnutie vo veci podstatných okolností rozhodol o zastavení konania, čo v konečnom dôsledku má voči sťažovateľovi efekt denegácie spravodlivosti. ...

III.

K porušeniu práva domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky

Ústava Slovenskej republiky v čl. 46 ods. 1 garantuje každému právo domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Ide o základné právo, ktoré každému v jurisdikcii slovenského právneho poriadku, resp. v zmysle Dohovoru každému na území členských štátov Rady Európy garantuje prístup k súdu a možnosť domáhať sa ochrany svojich subjektívnych práv,

I keď Ústava Slovenskej republiky v čl. 46 ods. 1 poukazuje na zákonom ustanovený postup, nie je možné z tohto dôvodu rozsah čl. 46 ods. 1 garantovaných práv prostredníctvom odkazu na zákonnú úpravu neprimerane zužovať.

Ako sa vo veci IV. ÚS 192/08 vyjadril ústavný súd „Z ústavnoprávneho hľadiska treba určiť podmienky, pri splnení ktorých má nesprávna aplikácia jednoduchého práva všeobecnými súdmi za následok porušenie základných práv a slobôd. Základné práva a slobody v oblasti jednoduchého práva pôsobia ako regulatívne idey, na ktoré nadväzujú komplexy noriem jednoduchého práva. Porušenie niektorej z týchto noriem, a to v dôsledku svojvôle (napr. nerešpektovaním kogentnej normy) alebo v dôsledku interpretácie, ktorá je v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (napr. prílišný formalizmus) potom zakladá porušenie základných práv a slobôd.“

Podľa sťažovateľa je názor KS BA o neodstrániteľnej prekážke konania neudržateľný ako výrazne formalistický, bez reálnej snahy v súlade s príslušnými ústavnými garanciami poskytnúť ochranu subjektívnym právam sťažovateľa.

KS BA vychádza pri Uznesení z dvoch nesprávnych premís.

V prvom rade tvrdí, že viac neexistuje relácia, v ktorej by bolo možné podľa petitu zverejniť opravu v súlade so žalobou a rozhodnutím prvostupňového súdu. Ide o tvrdenie,

ktoré nemá oporu v objektívnej realite a sťažovateľovi nie je zrejmé, ako k nemu KS BA došiel. I keď sa v Uznesení spomína oznámenie S. zo dňa 19. 06. 2008 podľa opisu tohto oznámenia ako ani podľa objektívnej reality nie je možné ustáliť, ako KS BA došiel k záveru, že relácia „R.“ sa viac nevysiela.

V tomto ohľade ide o arbitrárne rozhodnutie, ktorým bola sťažovateľovi nezákonným spôsobom odňatá možnosť na prejednanie jeho veci súdom a tak mu bolo zasiahnuté do práva v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR.

Druhou z premís je tá, že vzhľadom na zánik funkcie „šéfredaktora občianskej publicistiky už nie je subjekt, ktorý by pojmovo spadal do právneho vymedzenia žalovaného v konaní o uložení povinnosti zverejniť tlačovú opravu. Sťažovateľ zdôrazňuje, že v predmetnej žalobe bol žalovaný označený ako „Šéfredaktor zodpovedný za program R.“. Išlo o označenie, ktoré zodpovedalo danej právnej úprave, ktorá však do veľkej miery vzhľadom na dátum prijatia zákona č. 81/1966 Zb. bola v čase podania žaloby prekonaná a zastaraná. ...

Sťažovateľ poukazuje na skutočnosť, že KS BA neaplikoval a nevykladal príslušné ustanovenia Osp v súlade s čl. 152 ods. 4 a Uznesenie je opatrením, ktorým nad rámec Ústavy boli obmedzené práva sťažovateľa. Ak sťažovateľ nemohol ovplyvniť existujúcu právnu úpravu a musel podať žalobu na ochranu svojich subjektívnych práv voči subjektu explicitne označenom v zastaranom zákone nemôže mu byť nedokonalosť právnej úpravy na ujmu. Rovnako zdanlivá neexistencia žalovaného nemôže byť v posudzovanom prípade dôvodom na zastavenie konania, nakoľko v rámci organizačnej štruktúry S. musí existovať osoba zodpovedná za program R., ktorý je doposiaľ vysielaný.

KS BA má príslušné ustanovenie zákona č. 81/1966 Zb. ako aj príslušné ustanovenia Osp vykladať a aplikovať tak, aby garantoval ochranu subjektívnych práv sťažovateľa a vo veci mohol meritórne rozhodnúť. Postup, ktorý zvolil KS BA je alibistický a predstavuje ako denegácia justície porušenie sťažovateľovho práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy.

Vzhľadom na vyššie uvedené má sťažovateľ za to, že Krajský súd v Bratislave uznesením č. k. 5 Co 565/06 zo dňa 29. 07. 2008 porušil jeho právo podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy a to najmä tým, že v rozpore so zákonom svojim arbitrárnym rozhodnutím zastavil konanie o žalobe sťažovateľa.

IV.

... KS BA rozhodol bez nariadenia pojednávania spôsobom, ktorý sa prieči zákonu. Sťažovateľ zdôrazňuje, že dôvody ktoré KS BA uviedol pre zastavenie konania v Uznesení sa nenachádzajú v odvolaní žalovaného. I keď KS BA komunikoval s S. za účelom zistenia existencie prekážok v konaní podľa Osp, nedal sťažovateľovi najmenšiu možnosť vyjadriť sa k otázke ich existencií a prípadne tohto nevyzval na úpravu návrhu.

KS BA tak zásadným spôsobom zasiahol do práva sťažovateľa. Sťažovateľ bol schopný spôsobom opísaným v tejto sťažnosti vysvetliť konajúcemu súdu skutkovú situáciu v S., resp. právne argumentovať tak, aby sa účinne bránil zastaveniu konania v zmysle § 104 Osp. KS BA nemôže argumentovať tým, že sťažovateľ sa napriek výzve nevyjadril k odvolaniu žalovaného, nakoľko dôvody uvádzané v odvolaní neboli právne ani skutkovo významné a podstatným spôsobom sa odlišovali od dôvodov uvedených v Uznesení.

Vzhľadom na vyššie uvedené má sťažovateľ za to, že Krajský súd v Bratislave uznesením č. k. 5 Co 565/06 zo dňa 29. 07. 2008 porušil jeho právo podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy tým, že mu neumožnil verejné prerokovanie veci v jeho prítomnosti a neumožnil mu sa k veci relevantne vyjadriť.»

Na základe uvedených skutočností sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd vydal tento nález:

„1. Uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 5 Co 565/06 zo dňa 29. 07. 2008 právo sťažovateľa domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo sťažovateľa na verejné prerokovanie veci bez zbytočných prietahov v jeho prítomnosti ako aj právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky porušené boli.

2. Napadnuté uznesenie Krajského súdu v Bratislave č. k. 5 Co 565/06 zo dňa 29. 07. 2008 sa zrušuje a vec sa vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.“

Sťažovateľka na základe uvedených skutočností ďalej navrhuje, aby ústavný súd vydal v zmysle ustanovení § 36 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním

a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) toto uznesenie:

„Krajský súd v Bratislave je povinný do siedmich dní od doručenia tohto nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky nahradiť sťažovateľovi na účet jeho právneho zástupcu trovy právneho zastúpenia.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv alebo slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Konanie o sťažnostiach je bližšie upravené predovšetkým v § 49 až § 56 zákona ústavnom súde.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na prerokovanie ktorých nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti namieta porušenie čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Sťažovateľka namieta porušenie svojich označených práv uznesením krajského súdu č. k. 5 Co 565/06-129 z 29. júla 2008, ktorým krajský súd ako súd odvolací zrušil rozsudok Okresného súdu Bratislava IV č. k. 22 C 116/2005-112 z 27. septembra 2006 a konanie o žalobe sťažovateľky zastavil. Prvostupňový súd označeným rozsudkom uložil odporcovi sťažovateľky povinnosť do 8 dní od právoplatnosti rozsudku odvysielat' opravu nepravdivých údajov. Krajský súd v odôvodnení namietaného uznesenia vyslovil tento záver: „*V prejednávanej veci nie je sporné, že žaloba bola podaná proti šéfredaktorovi zodpovednému za program R. vysielaný S. V čase rozhodovania odvolacieho súdu tento program už neexistoval, nebol vysielaný a preto neexistovala ani funkcia šéfredaktora tejto relácie. Vyplýva to z oznámenia S. zo dňa 19. júna 2008. ...*

Z takto doplneného dokazovania vyplýva, že neexistuje subjekt, ktorému by mohol súd uložiť povinnosť podľa petitu žaloby (aj výroku napadnutého rozsudku súdu prvého stupňa). Neexistuje ani nástupca tejto pracovnej pozície, teda v čase odvolacieho súdu neexistoval pasívne legitimovaný subjekt pre tento spor. Tým je daná neodstrániteľná prekážka podmienok konania podľa § 104 ods. 1 veta prvá O. s. p.

Na tomto závere nič nemení ani skutočnosť, že dňom 1. 6. 2008 bol zák. č. 81/1966 Z. z. zrušený, pretože podľa prechodných ustanovení terajšieho zák. č. 167/2008 Z. z. a to ust. § 13 ods. 6 žiadosť o uverejnenie opravy, podaná pred 1. 6. 2008, sa posudzuje podľa doterajších predpisov.

Odvolací súd z dôvodov vyššie uvedených napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa podľa § 221 ods. 1 písm. b) O. s. p. zrušil a konanie vo veci podľa § 221 ods. 2 O. s. p. zastavil.“

Sťažovateľka považuje napadnuté rozhodnutie za arbitrárne, keďže podľa nej nedošlo k zisťovaniu podstatných okolností pre rozhodnutie, a tiež tvrdí, že jej bola odňatá možnosť na prerokovanie jej veci pred súdom, čo v konečnom dôsledku má účinky odmietnutia spravodlivosti. Namieta, že krajský súd neaplikoval a nevykladal príslušné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) v súlade s čl. 152 ods. 4 ústavy.

Uznesenie krajského súdu o zrušení rozsudku okresného súdu a o zastavení konania vo svojich dôsledkoch znamená, ako to tvrdí aj sťažovateľka, aj odňatie možnosti konať pred súdom.

Základným ústavným predpokladom podľa citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy na vznik právomoci ústavného súdu v konaní o sťažnostiach je skutočnosť, že o ochrane základného práva alebo slobody, ktorých porušenie sa namieta nerozhoduje iný súd. Ak taký súd existuje, ústavný súd zásadne nie je oprávnený prijať sťažnosť na ďalšie konanie, pretože tomu bráni ústavný princíp subsidiarity jeho právomoci vyjadrený v čl. 127 ods. 1 ústavy.

Z už citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri zakladaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu. Preto každá fyzická osoba alebo

právnická osoba, ktorá namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorý kompetenčne predchádza uplatneniu právomoci ústavného súdu (podobne II. ÚS 148/02, IV. ÚS 78/04, I. ÚS 178/04, IV. ÚS 380/04).

Podľa § 237 písm. f) OSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Z citovaného ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku vyplýva, že námietka odňatia možnosti konania pred súdom je uplatniteľná proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, t. j. ak účastník konania pred všeobecným súdom túto námietku v dovolaní uplatní, musí sa ňou dovolací súd zaoberať a o nej rozhodnúť.

Vo vzťahu k námietke sťažovateľky, podľa ktorej jej krajský súd ako odvolací súd odňal možnosť konať pred súdom, ústavný súd uvádza, že sťažovateľka mala k dispozícii mimoriadny opravný prostriedok, o ktorom je oprávnený a zároveň povinný rozhodnúť Najvyšší súd Slovenskej republiky ako dovolací súd. Zo sťažnosti sťažovateľky (časť I/3) však nevyplýva, že napriek jej tvrdeniu, že jej bola odňatá možnosť konať pred súdom, podanie dovolania využila.

Právomoc Najvyššieho súdu Slovenskej republiky ako odvolacieho súdu rozhodnúť o námietke sťažovateľky založenej na argumentácii, že jej bola odvolacím súdom odňatá možnosť konať pred súdom, uplatnenej aj v sťažnosti adresovanej ústavnému súdu vzhľadom na princíp subsidiarity vylučuje, aby o nej rozhodoval ústavný súd, a preto vo vzťahu k tomuto sťažnostnému dôvodu ústavný súd sťažnosť sťažovateľky pri predbežnom prerokovaní odmietol v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 146/08) podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. januára 2009